

7. VÄXTER OCH DJUR

163. Jag gick till sjöbacka (stränderna till Tåkern) och plocka majblommor. De lukta som hästgödsel, när man plocka dem, men när de kom in i hus, hade de en frisk lukt. De var på korta skaft.
19670331
164. Blomnamnet var ängabullar. De hette så. De var gula, stora som valnötter. De var runda som bullar. Jag plocka dem på en äng som var nära intill kapellet Salem i Rök. Ängen tillhörde Hästäng, en gård. Baptistförbundet hade söndagskolfest där i ängen.
19670420
165. Gullvivan kallades för kråkfötter och gökabyxer.
19670126
166. Kumming växte vilt på dikesrenarna men vid täckdiken så försvann den växt. Men den växte i trädgårdarna som en krydda. Kumming är en ört som har kommet ifrån Österlandet, den är omtalad i Bibeln. Det är en gammal växt. Den användes i ost, bröd och i medicin.
Den hängdes upp med hela växten i roten i taken på vinden eller på ett torrt ställe, så att frökronan hängde ner. När fröna var torra så föll de av, så vi hade ett lakan under till fröna att falla på.
19611211
167. Det finns bär som kallas oxenbär. De växer på oxenträd. De blir rödbruna, när di blir mogna. De växer i klasar lik rönnbär, men ej så sura. De kan ätas gröna. Vi stekte dem i ugnen när di var gröna. De växte i Gottorp allé. Vi plocka dem när jag gick i skolan där. Det blir stora träd.
19670325
168. I Sik i Heda socken hade de päron som var ludna. Far kallade dem för pälsapäron. Det var ej namnet på dem, men de fick heta det av far för att de var ludna alldeles som a peach (persika) och aprikoser.
19670331
169. Det växte en slags mossa i Tallehaga som min mor och jag plocka och bant kvastar utav. Tallehaga ligger i Rök och i Svanshals. Heden gränsar till det. Min

svärfars farbror hade en beteshage där, det är länge sedan.

Det var ett original som gick och drog på en vagn ett lass med mosskvistar. De var gjorda i Medevi. Gubben kalla vi för Kvast-Adel.

19640426

170. Om de gick vilse i skogen, så lade man märke till åt vilket håll kronan lutar mest. Lutar kronan emot dig, så har du väster på vänstra sidan, öster på höger. Barken är tjockare på högersidan.

19640930

171. Den som mig rörer eller mitt bo,
han mister båd oxen och ko,
var ett rim på ladugårdsvalan.

Det låter kanske dumt, men det fick en farmare här i landet erfara en gång. Vi köper ägg utav honom. Sundhetinspektoren kom och besökte ladugården och då fick han se 2 svalbon i taket. Farmaren var befalld till att taga dem bort. Farmaren påstod att de var nyttiga djur. De höll myggen och flugorna borta. Det ville ej Sundhetinspektoren gå med på. Att ej komma i klorna på överheten kom svalbona bort. En kort tid därefter fannt farmaren sin bästa mjölkko död. Han fick ju betalt av Insuring Co men det var ej vad kon var värd.

19640621

172. Vi kallade igelkotten för igelkottasoa. Hon hade bara en fiende, det var räven. Han kunde gripa kotten fint. Det gick till så här. Kotten rulla ihop sig som ett klot. Räven rulla kotten på rygg, så satte han ändan till och kasta sitt vatten i näsan på kotten. Det var en frän lukt, så kotten måste ha frisk luft och räta ut huvudet, och då högg räven kotten i näsan, och då var kotten besegrad.

19670106

173. Doppingen var eftersökt för sin dun på bröstet. De gjorde fruntimmerskragar av dem. Han kallades dopping för att han dök och sam under vattenytan långa vägar, så man ej visste var han kom upp till ytan again.

19670126

174. Sägen är att om en ej slår ihjäl ormen, så kommer han och fler till att hämnas. Så man fick slå ihjäl den första ormen.

19670126

175. Jag har hört att en orm sövde pigan, att hon stod stilla medan ormen kröp i

henne på räfskäftet. Hon räfsa ihop hö.

19670325

176. Sägen är att en orm kunde krypa in i en människa när hon sov. Medlet var att sätta varm mjölk framför henne, och när ormen kommer fram att dricka mjölk var att gripa honom och döda den.

19670126

177. Jag har hört och sett att doppa bröd i brännvin och giva till hönsen. Tuppen i synnerhet. Han blev tokig. Han försöka att gala och stå på ett ben, så börja han jaga hönorna. De ville ej vid honom. Då vart han arg och börja gala. Pojkarna som gjorde detta ofog fick ju ett skratt.

19670228

8. H Ä R M . T A L E S Ä T T

178. Ringklockans läte på Gottorp, när de ringde till middag sade:

Kasta och spring,
kasta och spring.

Men Renstad klocka sade:

Blå välling, sur sill,
blå välling, sur sill.

19610814

179. Hemma sa det i ärtgrytan:

Tocka dig,
tockta dig,

emedan det var gott om ärter i den. När västgöta koka sina ärter:

Var ä du,
här ä ja?
Var ä du,
här ä ja?

Det är tunt med ärter i grytan.

Som drängen gjorde, ställa sig på huvudet, när han kom upp från bordet. Bonden fick se honom stå på huvudet utmed stallväggen. "Varför gör du det?" "Ja, för att inte ärterna skall rinna ner så fort. Jag vill ha smaken lite längre", sa han.

19640724

180. Kom å ta-et,
kom å ta-et,

när hönan hade värpt ägget.

Det är bra,
det är bra,

sa tuppen, om det var en sådan i hönsgården.

19670126

181. Om de rödhåriga. Jag känner ej något särskilt om honom annat att håret var rött, så att det fräste för vatten. Han behövde ej ha varmt vatten. Håret var hett, så det varmde vattnet.

19670126

182. Det vara kalas när det var barndop. Jag hörde det ordet kristna, när pigan tappa tallriken i golvet, när hon torka den. Bondmoran utbrast: "Har Lena kristnat

den också." Jag var i köket när det hände och hörde det. Det hände i Runnestad i Rök.

19670420

183. Den som är dummer har många roliga stunder, sa statkärngen, när hon gick till handelsboden med ägg och kom på vägen med hal is. Hon satte rovor i vägen och jonglade med äggakorgen.

19631203

184. Ett träd brinner icke och en kärng träter icke, sade morfar då han vart ombedd av mormor att lägga ett träd på elden.

Det tål 2 träd att brinna, 2 kärnger att träta, den 3dje att springa rund med skvaller, efter vad ordstävvet säger.

19631203

185. Vad som ej har hamnat i tjuvahänder kommer nog till rätta, sa mormor.

19670331

186. Det var inget mer att ta, sa tjuven när han tog dörren.

19620621

187. Annangångskaka bakas så sällan, sade mormor. Det var så att om någon av oss barn kom hem, så bruka vi säja att en annan gång, mormor. Så sade hon att annangångskaka bakas så sällan. Men det hände att vi hade en nybakakaka hem till henne. Då fick hon namnet annangångskaka.

19640810

188. När det regnar välling, så har den fattige sin sked stupe.

19640725

189. Jag vill ej gå dit för allt smör i Småland. Det var ett slängord som brukades.

19640426

190. Han såg ut som han hade ätit upp nådeåret för räven. Eller det kunde sägas, att han eller hon var så mager så solen sken igenom henne eller honom.

19670126

191. Gapa så en kan köra in med ett par hästar med halmläss.

19670228

192.   Hvad de inte vet i kvarnkammaren är intet värt att veta.

19670228

193.   Det spörs i ändan, sade repslagaren. Det menas att man skall ej prisa någon
före slutet. Man vet ej vad som sker, innan änden.

19670420

9. L E K A R O C H R I M

194. I Tallehagen på Runnestad ägor ligger en kulle. Forntidsforskaren fannt den ej ibland tallarna där, men skattsökare har gravit en stor grop i mitten på den, 12 meter bred och omkring 4 meter lång och 2 meter djup. Vi bruka gå dit och spisa kaffe om sommaren och plocka bark av de stora tallarna till att tälja ut barkbåtar och hästar och kor.
19620519
195. Kärret framför vårt hem var min fars och hans syskons lekplats under vintern och alla andra som bodde där. De satt en påle i mitten, så hade de en lång slana, som en eller två högg tag i långändan. Så åkte de runt med väldig fart, för att det var några som drev på den lilla ändan av slanan invid pålen. Det var roligt. Vi kalla det för kringåka. För småfolk bannt vi en kälke vid långändan, så fick de åka kälke med hög fart. Det var bra till att lära en åka skridskor på. Det var bara att hålla i långändan, så fallt man ej omkull.
19640426
196. Jag hade ett par skridskor av trä med stålrunner på. Min farbroder var smed. Han gjorde ett par till min halfbroder. Vi band dem på med snören och det gick bra. De hängde i vedbon, när jag var hemma sist. Vi åkte på Tåkern, men vi hade ett kärr mitt framför vårt hem. Det var stort.
19640426
197. Vi tog vara urinblåsan. Vi valka den och blåste upp den och stoppa ärter i den, så de skramla när blåsan hade torkat.
19670126
198. Hundarna tjuta i skogen. Den lektes så här. Alla som deltog i leken ställde upp sig i en rad eller klunga, efter de hade gallrat ut vem som skulle vara hund. Det var 2 mål. Nu språng klungan till målet mitt emot. Hunden skulle då taga en av dem. Så blev det 2 hundar. Andra ropet sprang klungan tillbaka och då kunde det hända att det blev 4. Så fortsatte leken. Det blev bara en kvar. Han blev hund.
19640531
199. Jag kommer ihåg när jag var hemma 1927. Jag var och såg min granne som var då. Han hade flyttat till en annan socken. Det första han sade när han fick veta hvem jag var: "Minns du våra skvaltor och dammar vi byggde i dikena hemma, hur min

bror hållde på att dränka sig i en av dem?"

Det var kära minnen av barndomsdagarna.

19611021

---

200. Om gullhönan:

Flyg öster eller vester,
söder eller nor,
visa mig var min fästmö bor.

19670126

201. När vi lekte och kalla ut den udda, sade vi så här:

Ocka, pocka,
dommens klocka.
Ilen, pilen,
pellen, puff.

Och den var ute som fick puff. Så börja vi på nytt, tills det blev endast 2 och en av dem blev udda.

19640621

202. Här är en ramsa som talas i min hembygd:

Har du ont i magen,
får du gå till Pär i Hagen.
Men gå ej till Pär i Kärr,
för då blir det ännu värre.
Gå då till Pär i Valla,
för han hjälper alla.

Hagen är en by på gränsen på Heda och Rök.

19670228

203. Tumme tott,
slicke pott,
länge man,
hjerter hand,
lille verkevinge.

19670126

204. Denna ramsa brukar mormor jollra för barnbarnen när de var små:

Tå tilla,
fot lilla,
ben pipa,
knä knarken,
lår lanka,
pipa pompen,
hake tippen,
brö smeken,

näse tippen,
ögna titten,
huvud skulten,
den lille.

Det var stortån, foten, skenbenet, knäleden, lårbenet, magen, hakan, munnen,
nåsan, ögonen, hjässan.

19670228